

Професор ИЛИЯ ИВАНОВ
(по случай неговата 65-годишнина)

Професор Илия Иванов Христов е роден на 5. VI. 1902 г. в с. Буцелево, Босилеградско — Югославия, в семейство на трудови селяни. Още по времето на младежките си години той изпитва трудностите

на емиграцията. При несгоди и лишения през 1922 г. завършва гимназиалното си образование в гр. Кюстендил. Поради липса на материална възможност младият ентузиазизиран среднист в продължение на 5

години учителствува в различни основни училища в Михайловградско и Радомирско. В следващия период е студент по география в Софийския университет, която специалност завършва през 1931 г. През време на следването си, принуден едновременно да работи и да се учи, Илия Иванов е в редиците на прогресивното борческо студентство. След като завършва висшето си образование, за кратко време учителствува в Бургас, а след това до 1948 г. е редовен учител в Софийската търговска гимназия. Илия Иванов е с богат педагогически опит, следи непрекъснато новостите в геоморфоложката наука и основателно бива поканен през 1949 г. за преподавател при катедрата по обща физическа география в Софийския университет. Тук за кратко време той израства като добър преподавател и научен работник, за който му качества е избран за доцент през 1952 г. Оттогава досега е ръководител на катедрата по физическа география на България и континентите. Неин редовен титуляр той става след удостояването му за професор през 1962 г.

Проф. Илия Иванов е и добър изследовател на геоморфологията и физическата география на България. В научноизследователските му работи много ясно се очертават три основни насоки, които оформят и неговия облик на учен геоморфолог и физикогеограф. Първата и определяща насока, в която той има най-голям принос, е областта на регионалната геоморфология на България. Втората и третата са предимно методични — в областта на геоморфоложкото райониране и в областта на комплексното физикогеографско райониране.

В проведените от него регионални геоморфоложки изследвания се вижда умението му да свързва морфогенезиса с литоложката основа и структурното развитие. Особено място в тези научни трудове заема анализът на релефа с оглед разкриване режима на неотектонските движения и насоката на съвременните морфогенетични процеси.

В работата си „Геоморфоложки проучвания на Западния дял на Северозападна Рила“ проф. Илия Иванов се отнася критично към предишните геоложки и геоморфоложки проучвания в тази планина. Той дава подробна геоморфоложка интерпретация на геоложкия субстрат. Заедно с това е отделено голямо внимание на полицикличното развитие на Рила през неогена и кватерна. Изтъкнато е мястото и значението на реликтния глациален релеф за съвременния облик на нейния релеф. Подчертан е ефектът от взаимодействието между литологията, микротектониката и съвременните морфогенетични процеси. В направените накрая систематизирани и добре обосновани морфотектонски изводи се вижда ясно изразена практическа насоченост, особено за нуждите на хидротехническото строителство.

С особен интерес и умение е проследено морфоложкото развитие на Горно поле (северната част на Станке Димитровското поле), на Пернишката и Радомирската котловина. В тези свои работи проф. Илия Иванов е подчертал ролята на разломните структури и диференцираните по посока и интензитет прояви на радиалните земекорни движе-

ния за морфогенезиса на съответните котловини. Изтъкнат е и ефектът от взаимодействието на съвременните морфогенетични процеси за изменението на котловинния морфоложки комплекс. В тази насока е подчертана ролята на ускорените потъвания и частични издигания, присъщи предимно на Радомирската котловина.

При подробния морфоложки анализ на релефа в югозападното подножие на Пирин проф. Илия Иванов е отделил голямо внимание на силно диференцираните и на места ускорени прояви на ерозионните процеси. Степенуването и ограничаването им е най-тясно свързано с ролята на петрографската основа, микротектониката, особеностите на релефа и характера на биогенната покривка. Едната от тези работи е с голямо практическо значение — установява се тясна генетическа връзка между литоложкото съдържание на релефа, етапите на неговото развитие и формирането и изменението на почвената покривка.

При проследяване разпространението и изясняване особеностите на глациалната и периглациалната морфоскулптура у нас проф. Илия Иванов с голяма вещина на добър познавач на нашите високи планини заедно със своите съавтори изяснява мястото и ролята на тези формени комплекси в облика на съвременния релеф и проявата на съвременните морфогенетични процеси.

Значително време и сили проф. Илия Иванов отделя за геоморфоложкото райониране на България. Неговото критично отношение към литературното наследство по тази проблема и умението му да разграничи особеностите на геоложката структура с оглед диференциацията на основните и по-малките морфоложки таксономични единици е принос с научно-теоретично и насочващо практическо значение.

С успех и ентузиазъм е изпълнена работата на проф. Илия Иванов в областта на комплексното физикогеографско райониране на България. Заедно с неговите сътрудници от катедрата под непосредственото му ръководство се извършват първите стъпки по разработката на методите и принципите на комплексното физикогеографско райониране у нас. Тяхното конкретизиране за нашата твърде сложна физикогеографска структура е съпроводено с набелязване схема на разностепенни комплексни таксономични единици.

Проф. Илия Иванов е дългогодишен член на ръководството на Българското географско дружество, а от 1965 г. той е избран за негов председател. Под непосредственото му ръководство и съдействие географската общественост у нас развива разностранна учебна, научна и популяризаторска дейност в различните области на географските науки в университета и средните училища.

Личните качества на проф. Илия Иванов — общителност, голяма скромност, трудолюбие, добросъвестност и отзивчивост, спомагат много за сплотяване на колектива в специалността география. Голям е приносът му и за развитието и постиженията на оглавяваната от него катедра по физическа география на България и континентите.

В деня на 65-годишния юбилей на проф. Илия Иванов Христов българските географи от все сърце му пожелават добро здраве, бодрост и нови успехи в благородното поприще на неговата учебно-преподавателска и научноизследователска дейност. Нека той още дълги години да твори все така упорито за развитието на родната физическа география и за укрепването на връзките ѝ със социалистическото строителство у нас.

СПИСЪК

на научните трудове, научни и научно-популярни статии и учебници от проф. Илия Иванов

- Обща физическа география, Учебник за IV клас на гимназиите (в съавторство), 1946.
- Поречието на река Джерман в Рила планина, сп. Географски преглед, год. III, кн. 5—6, стр. 1—13, 1949.
- Седемте езера, Нашата страна — географска христоматия, ДИ „Народна просвета“, стр. 460—462, 1950.
- Геоморфоложки проучвания по горното поречие на река Марица, доклад за ХМС (в съавторство), машинопис, 1951.
- Геоморфоложки проучвания в Западния дял на Северозападна Рила, Изв. на Геогр. и-т при БАН, т. II, стр. 7—92, 1954.
- За овладяване ледените простори на Антарктида, сп. География, кн. 7, стр. 16—19, 1956.
- Физическа география на България. Учебник за учителските институти (в съавторство), I изд., 1956.
- По някои въпроси на геоморфоложкото райониране на България, Изв. на Бълг. геогр. д-во, кн. II (XII), стр. 151—165, 1959.
- Геоморфоложки проучвания в средното поречие на р. Джерман — Горно поле. Юбилеен сборник в чест на академик Анастас Бешков, стр. 189—212, 1959.
- Геоморфология на Димитровската котловина, Год. на Соф. у-г, БГГ ф-т, т. I, III, кн. 3, стр. 1—48, 1960.
- Физическая география Болгарии (в съавторство), Издательство Иностранной литературы, Москва, 1960.
- Геоморфология на Радомирската котловина. Год. на Соф. у-г, БГГ ф-т, кн. 4, 1959—1960 г., том LIV, стр. 1—45, 1961.
- Физическа география на България, учебник за учителските институти (в съавторство), II изд., 1962.
- VI конгрес на Международната асоциация по изучаване на четвъртичния период (INQA) във Варшава (в съавторство), Изв. на Бълг. геогр. д-во, кн. III (XIII), стр. 129—137, 1962.
- Геоморфоложка подялба на Пиринското подножие и долината на р. Струма между р. Шашка и р. Мелнишка с оглед проявата на ерозията (в съавторство), Изв. на Геогр. и-т при БАН, т. VII, стр. 73—89, 1963.
- България — христоматия по физическа география, т. 1 (в съавторство), ДИ „Народна просвета“, 1963.
- Релефът на България, христоматия по физическа география на България, т. 1, стр. 21—29, 1963.
- Пернишката котловина, христоматия по физическа география на България, т. 1, стр. 176—178, 1963.
- Мальовишкият гребен, христоматия по физическа география на България, т. 1, стр. 221—223, 1963.
- Седемте рилски езера, христоматия по физическа география на България, стр. 223—224, 1963.

Връзката между релефа и почвите в Санданското подножие на Пирин планина (в съавторство), Изв. на Бълг. геогр. д-во, кн. IV (XIV), стр. 27 — 29, 1964.

Развитие на физическата география в България (в съавторство), Сб. Проблеми на географията в НР България, стр. 1 — 17, 1964.

Физикогеографско райониране на България (в съавторство), Сб. Проблеми на географията в НР България, стр. 97 — 113, 1964.

Глациална и периглациална морфология в България (в съавторство), Сб. Проблеми на географията в НР България, стр. 53 — 65, 1964.

Геоморфоложко развитие на част от югозападното подножие на Пирин планина през кватернера (в съавторство), Изв. на Бълг. геогр. д-во, кн. V (XV), стр. 3 — 18, 1965.

Объект — Южно подножие Старой планины около хуторе Белидиехан. Путеводитель Второго симпозиума Карпато-Балканской геоморфологической комиссии, стр. 4 — 5, 1966.

Крайщенско — Ихтиманска подобласт, География на България, т. I, Физическа география, стр. 117 — 128, 1966.

Рила планина, География на България, т. I, Физическа география, стр. 180 — 183, 1966.